

Тимошенко, І. В. Вплив підготовки членів виборчих комісій на ефективність їх роботи / І. В. Тимошенко // Актуальні питання права та правової держави: наукова дискусія : збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної інтернет-конференції. Тези наукових доповідей (м. Київ, 11.12.2013 р.). – К., 2013. – С. 91-94.

ВПЛИВ ПІДГОТОВКИ ЧЛЕНІВ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ РОБОТИ

Тимошенко Ірина Василівна – к.ю.н., доцент
кафедри державно-правових дисциплін
Державного вищого навчального закладу
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»

Інтеграційний процес до європейської спільноти з демократичними принципами народного владарювання та взаємною відповідальністю держави та громадян вимагає розв'язання Україною проблеми ефективного забезпечення прав і свобод особи. Виборчі права громадян є найважливішим елементом у механізмі народовладдя, а здійснення громадянами активного, пасивного та номінаційного виборчого права є реалізацією народного суверенітету. Численні порушення виборчих прав не дають змоги встановити істинну волю народу та можуть свідчити про факт антиконституційного привласнення належної народові влади [1]. Відповідно, захист виборчих прав за своєю суттю є захистом невідчужуваного народом суверенітету, а виконання правозахисних функцій виборчими комісіями – способом протидії неконституційній діяльності.

Існуючий розрив між проголошеними в Конституції правами та свободами, а також закріпленими в ній гарантіями та повсякденною практикою їх реалізації та захисту можна пояснити тим, що головні передумови ефективного

забезпечення прав і свобод особи, якими є вільне громадянське суспільство та демократична, правова, соціальна держава, ще не склалися.

Метою цієї роботи є визначення ролі виборчих комісій у реалізації правозахисних функцій та у процесі забезпечення реалізації права громадян на вільні та демократичні вибори, встановлення правових можливостей і способів захисту виборчих прав громадян у разі їх порушення, а також виявлення проблемних моментів у їх діяльності та знаходження шляхів подолання цих негативних явищ.

Правозахисні функції виборчих комісій на різних стадіях виборчого процесу покликані одночасно забезпечувати реалізацію виборчих прав громадян і сприяти здійсненню захисту інших конституційних прав і свобод особи [2]. Чинним виборчим законодавством на систему виборчих комісій покладаються наступні функції правозахисного характеру:

- забезпечення реалізації виборчого права;
- забезпечення захисту виборчих прав громадян;
- контроль за дотриманням виборчих прав громадян.

Отже, забезпечення реалізації, захисту та контролю за дотриманням виборчих прав громадян вимагає від членів виборчих комісій відповідний рівень фахової підготовки та професійних навичок, який має також відповідати тим функціям і задачам, що покладаються на виборчі комісії, зокрема, правозахисного характеру.

Правозахисні функції виборчих комісій вимагають від їх членів належної підготовки, що зумовлено низкою факторів:

1. Частою зміною виборчого законодавства України під кожні вибори, що невілює використання попередньо набутого досвіду учасниками виборчих перегонів (головами комісій, секретарями, кандидатами, спостерігачами та ін.).
2. Чіткою регламентацією виборчих процедур та дій, які потребують суворого дотримання приписів як виборчого законодавства, так і інших галузей, оскільки їх порушення можуть призвести до таких негативних

наслідків як скасування реєстрації кандидата, відміна рішення виборчої комісії про визнання кандидата обраним тощо.

3. Потребою в спеціальних знаннях через необхідність належного оформлення великої кількості юридичних документів щодо участі у виборах кандидата (партії) та їх вступ у різноманітні правовідносини, які пов'язані з виборчим процесом.

4. Здійсненням превентивної діяльності виборчих комісій, пов'язаної з контролем за дотриманням виборчого законодавства та завчасної протидії порушенням на ранніх стадіях.

5. Загальним низьким рівнем правової культури та освіти суб'єктів та учасників виборчого процесу.

На сьогоднішній день питання навчання членів виборчих комісій здебільшого покладається на суб'єктів подання цих кандидатур, Центральну виборчу комісію, окружні виборчі комісії та неурядові організації. Пострадянські республіки досить активно використовують зарубіжну допомогу в проведенні навчання членів виборчих комісій, забезпечуючи таким чином спадковість традицій демократичних виборів та формуючи нові підходи до їх організації та проведення.

Зокрема, для прикладу, активною у цьому напрямку була діяльність Центральної виборчої комісії та Агентства США з міжнародного розвитку «Сприяння організації виборів в Україні» (USAID) у 2002-2006 роках та з Координатором проектів ОБСЄ в Україні у 2009-2010 рр. [3, с. 38].

Важливо надалі розвивати нові технології масового навчання організаторів виборів. У недалекому майбутньому вирішальну роль зможуть відігравати інтернет-технології дистанційного навчання. Зокрема, у 2013 році координатор проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з Центральною виборчою комісією України та за організаційної підтримки ВГО «Комітет виборців України» презентував новостворену он-лайн систему навчання членів виборчих комісій. Проект реалізується на запит Центральної виборчої комісії за підтримки

Канадського агентства міжнародного розвитку і Міністерства закордонних справ Норвегії.

Навчання та тренінги майбутніх членів виборчих комісій має також важливе психологічне значення, оскільки особа приходить у комісію підготовленою до практичної діяльності і тому відчувається достатньо впевнено. Не менш важливою є така підготовка і для формування ділових партнерських стосунків між членами комісії без огляду на керівні посади та партійну приналежність.

Механізм формування складу виборчих комісій потребує набуття більшого інституційного характеру та організаційної прозорості й обґрунтованості, а це в свою чергу вимагає від організаторів виборів покращувати роботу з навчання та підвищення професійної кваліфікації членів виборчих комісій.

Фахова підготовка та навчання членів виборчих комісій представляє собою лише один із напрямків механізму удосконалення реалізації функцій виборчих комісій правозахисного характеру, який сприятиме забезпеченню реалізації та захисту виборчих прав громадян як можливості особисто приймати участь у здійсненні владних повноважень.

Список використаних джерел:

1. Онищенко О.М. Із статистики порушень виборчих прав // Виборче законодавство України: проблеми та шляхи їх вирішення (За матеріалами науково-практичних конференцій та «круглих столів»). / Ін-т виборч. права. – К.: ФАДА, ЛТД, 2005. – С. 160-161; Ростов І.О. Статистика порушень виборчого законодавства під час виборів 2004 р. // Відповідальність за порушення виборчого законодавства та шляхи вдосконалення суміжного законодавства: Матеріали науково-практичної конференції. – К. : ПЦ «Фоліант», 2005. – 188 с; Барабаш О., Воробйов О., Кальченко С., Ковтунець В. Встановлення фактів порушення законодавства про місцеві вибори: аналіз правозастосовчої практики судів у 2002-2003 роках. – К. : Нора-друк, 2003. – 44 с.

2. Тимошенко І.В. Діяльність виборчих комісій щодо захисту виборчих прав громадян України : проблеми ефективності / І.В. Тимошенко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2006. – № 4 (6). – С. 54-60.
3. Бачинський Я. Навчання членів виборчих комісій: практичний досвід // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2006 – № 3 (5). – С. 38-43.